

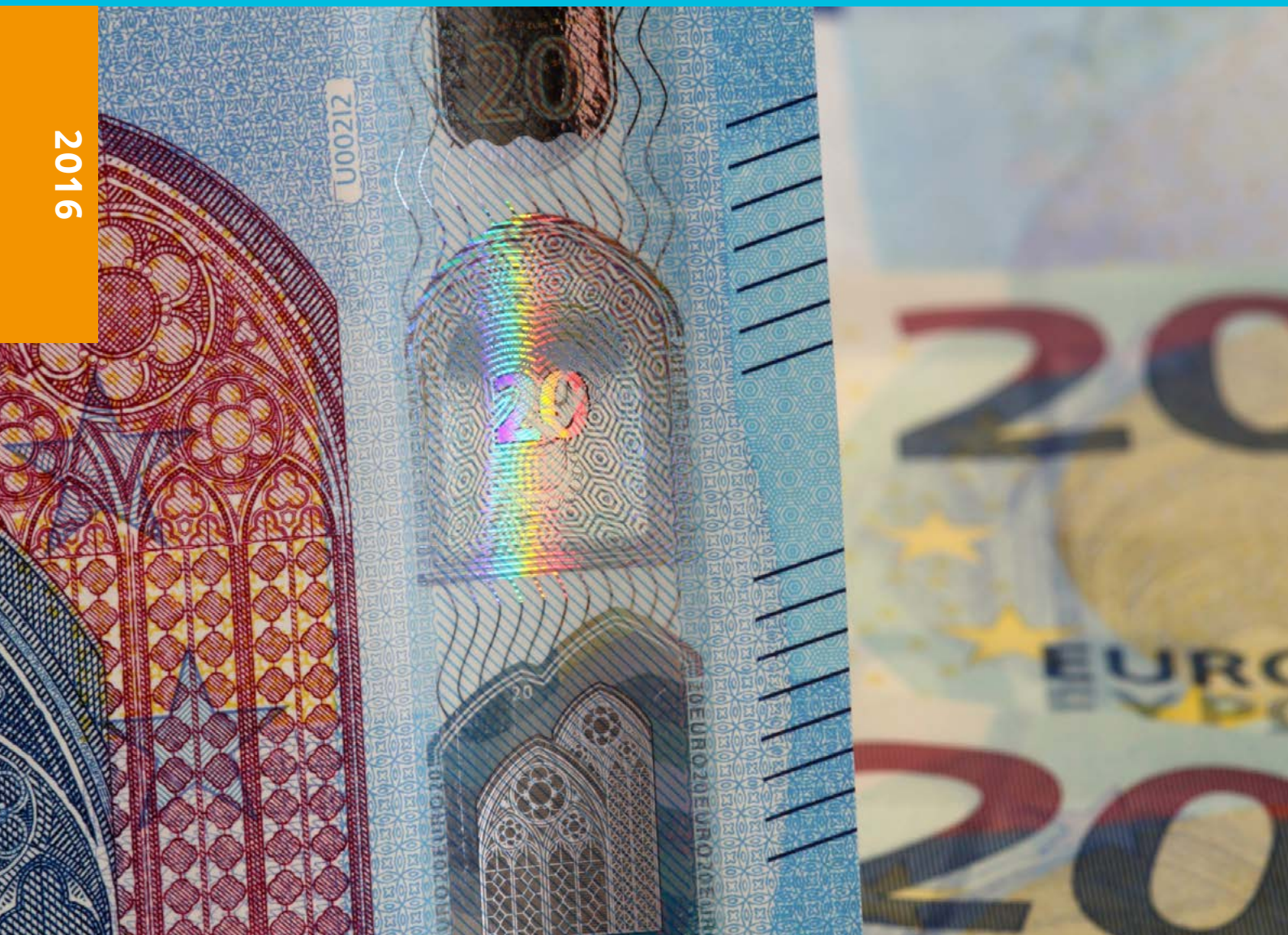

Resultaten verantwoordingsonderzoek 2015

De Koning (I)

Rapport bij het jaarverslag

2016

Resultaten verantwoordingsonderzoek 2015 De Koning (I)

Rapport bij het jaarverslag

De Algemene Rekenkamer doet ieder jaar onderzoek naar de verantwoording van ministers.

De volgende vragen staan daarbij centraal:

- Wordt het geld besteed volgens de regels?
- Zijn de zaken goed geregeld op het departement?
- Heeft het beleid de gewenste resultaten?

Op basis van die vragen schetsen wij een beeld van het begrotingshoofdstuk . Wij presenteren onze wettelijke oordelen over de financiële informatie en van de beleids- en bedrijfsvoeringsinformatie in het jaarverslag. Daarnaast geven wij een oordeel over de bedrijfsvoering.

In dit rapport presenteren we de resultaten van ons onderzoek naar begrotingshoofdstuk I van de Koning.

De tekst in dit document is vastgesteld op 3 mei 2016. Dit document is op 18 mei 2016 aangeboden aan het parlement.

De overige publicaties van de Algemene Rekenkamer op 18 mei 2016 vindt u op www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek2015.

Inhoud

1	Onze conclusies	4
2	Feiten en cijfers	5
3	Bedrijfsvoering	6
3.1	Oordeel bedrijfsvoering	6
3.2	Oordeel totstandkoming bedrijfsvoeringsinformatie	6
4	Financiële informatie	7
4.1	Oordeel over de financiële informatie	7
4.2	Extracomptabele bijlage	8
5	Reactie minister en nawoord Algemene Rekenkamer	10
5.1	Reactie minister van AZ	10
5.2	Nawoord Algemene Rekenkamer	10
	Bijlage 1	
	Over het verantwoordingsonderzoek	11

1 Onze conclusies

Verslag 2015 biedt meer inzicht in kosten koningschap door extra bijlage

In het jaarverslag 2015 van de Koning is meer informatie opgenomen dan in voorgaande jaren. Naar aanleiding van de evaluatie van de begroting van de Koning, die de minister-president in juni 2015 aan de Tweede Kamer aanbod, is in het jaarverslag van 2015 een extra bijlage opgenomen. Hierin zijn de uitgaven gepresenteerd die op andere begrotingen staan, maar die wel samenhangen met het uitoefenen van het koningschap. Door deze uitgaven integraal bij de begroting van de Koning te presenteren, wordt het inzicht in de kosten van het koningschap vergroot.

We vinden dit een positieve ontwikkeling, omdat transparantie over de functionele kosten en de activiteiten van de Koning, naar onze mening, in het belang van de Koning is. Het vinden van evenwicht tussen transparantie over de kosten van het koningschap enerzijds en beschermen van de persoonlijke levenssfeer anderzijds is daarbij van groot belang. De Tweede Kamer vraagt met enige regelmaat om meer informatie, tegelijkertijd is de betreffende verantwoordelijke minister (meestal de minister-president) terughoudend met informatie, met een beroep op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de Koning.

Verder in het rapport

In de volgende hoofdstukken werken wij de conclusies verder uit:

- Bedrijfsvoering (hoofdstuk 3): evenals vorig jaar zijn er geen onvolkomenheden in de bedrijfsvoering.
- Financiële informatie (hoofdstuk 4): wij zijn van oordeel dat de financiële informatie rechtmatig en getrouw is. Er zijn geen overschrijdingen van de tolerantiegrenzen. We erkennen dat de transparantie van de functionele kosten binnen de begroting van de Koning naar zijn aard beperkt is, en dat de minister-president daarbij wijst op het beschermen van de persoonlijke levenssfeer van de Koning. Hij heeft hierover voorlichting aan de Raad van State gevraagd. We benoemen de beperkingen van de extracomptabele bijlage.
- Reactie van de minister en nawoord Algemene Rekenkamer (hoofdstuk 5).

2 Feiten en cijfers

In onderstaand overzicht schetsen we in cijfers de begrotingshoofdstuk I de Koning. Wat waren de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten in 2015, in vergelijking met 2014 en 2013. De uitgaven van 2015 betreffen 0,02% van de totale rijksuitgaven.

Tabel De Koning in cijfers (x miljoen euro)

	2013	2014	2015
Verplichtingen	40,6	40,1	41,0
Uitgaven	40,6	40,1	41,0
Ontvangsten	0,4	0,2	0,06

In de begroting staan de grondwettelijke uitkeringen voor de leden van het Koninklijk Huis en de uitgaven die samenhangen met het uitoefenen van het koningschap.

Naast de verantwoording in het jaarverslag (begrotingshoofdstuk I) is er ook het Jaaroverzicht Koninklijk Huis 2015, waarin uitgebreid verslag wordt gedaan van de wijze waarop de Koning en de andere leden van het Koninklijk Huis invulling aan hun werk geven.

3 Bedrijfsvoering

Hier vindt u de resultaten van ons onderzoek naar de bedrijfsvoering. We geven een oordeel over de bedrijfsvoering en de totstandkoming van de informatie over de bedrijfsvoering die de minister in het jaarverslag verstrekt.

3.1 Oordeel bedrijfsvoering

De minister-president, tevens minister van Algemene Zaken (AZ) is op grond van de Comptabiliteitswet 2001, artikel 19 verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Koning. Het beheer van deze begroting is onderdeel van het Ministerie van AZ.

De onderzochte onderdelen van de bedrijfsvoering van het Ministerie van AZ voldoen in 2015 aan de gestelde eisen.

3.2 Oordeel totstandkoming bedrijfsvoeringsinformatie

De informatie over de bedrijfsvoering in het Jaarverslag 2015 van de Koning is deugdelijk tot stand gekomen en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

4 Financiële informatie

In dit hoofdstuk vindt u de resultaten van ons onderzoek naar de financiële informatie in het jaarverslag.

We geven een oordeel over:

- de rechtmatigheid van de financiële informatie;
- de deugdelijke weergave van de financiële informatie;
- de rechtmatigheid en de deugdelijke weergave van de financiële informatie op artikelniveau.

Zoals in bijlage 1 is toegelicht, willen wij met onze onderzoeksmethode voor de controle op de financiële informatie voldoen aan de internationale controlestandaarden voor rekenkamers ('ISSAIs'). Onze werkwijze is gebaseerd op risicoanalyse en we onderzoeken dus niet iedere geldstroom tot in detail. We maken optimaal gebruik van het controlewerk dat de Auditdienst Rijk verricht en voeren daarnaast eigen controles uit.

Alle door ons aangetroffen fouten en onzekerheden vindt u in het [overzicht](#) op onze website.

4.1 Oordeel over de financiële informatie

De financiële informatie in het Jaarverslag 2015 van de Koning voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

4.1.1 Oordeel rechtmatigheid financiële informatie

De in de financiële overzichten opgenomen informatie in het Jaarverslag 2015 van de Koning is op totaalniveau rechtmatig. Wij geven ons oordeel onder voorbehoud van goedkeuring van de slotwetmutaties door de Staten-Generaal.

Voorbehoud slotwetmutaties

Het bedrag aan verplichtingen omvat in totaal € 39.000 aan overschrijdingen op het begrotingsartikel 1. Het bedrag aan uitgaven omvat in totaal € 39.000 aan overschrijdingen op hetzelfde begrotingsartikel 1. Gaan de Staten-Generaal niet akkoord met de daarmee samenhangende slotwetmutaties, dan moeten wij onze oordelen over de financiële informatie mogelijk herzien.

4.1.2 Oordeel deugdelijke weergave financiële informatie

De in de financiële overzichten opgenomen informatie in het Jaarverslag 2015 van de Koning is op totaalniveau deugdelijk weergegeven en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

4.1.3 Rechtmatigheid en deugdelijke weergave op artikelniveau

Wij controleren ook op artikelniveau de deugdelijke weergave en de rechtmatigheid van de financiële informatie. Wij hebben hierbij geen fouten en onzekerheden geconstateerd in het Jaarverslag 2015 van de Koning die de artikeltolerantie overschrijden.

Transparantie over de functionele uitgaven van de Koning is, naar onze mening, in het belang van de Koning. We erkennen dat de transparantie over artikel 2 *Functionele uitgaven van de Koning* naar zijn aard beperkt is. Begin 2016 zijn in de Kamer vragen aan de minister-president gesteld over een nadere specificatie van dit artikel. De minister-president is niet direct op deze vragen ingegaan en wijst daarbij op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de Koning. Om een goed evenwicht te kunnen vinden tussen transparantie over de kosten van het koningschap en het beschermen van de persoonlijke levenssfeer heeft hij om voorlichting gevraagd aan de Afdeling Advisering van de Raad van State over artikel 41 van de Grondwet en de Wet financieel statuut van het Koninklijk Huis. Wij verwachten dat deze voorlichting ook ingaat op het transparant maken van afspraken over reserveringen binnen artikel 2. Deze reserveringen worden gevormd om te komen tot een bestendige en consistente gedragslijn in de aanwending van het budget en voorkomt piekuitgaven.

4.2 Extracomptabele bijlage

Er zijn in voorgaande jaren met enige regelmaat vragen gesteld over de kosten van het koningschap. In juni 2015 vond een evaluatie van de begroting van de Koning plaats. Vastgesteld werd dat een verdere verbetering van de informatie wenselijk was:

- De vindbaarheid van uitgaven op andere hoofdstukken dan begrotingshoofdstuk I kan beter.
- Er is behoefte aan informatie over zaken die niet binnen de huidige systematiek vallen.
- Uitgaven kunnen proactiever en uitvoeriger worden toegelicht.

De aanbevelingen van het rapport waren:

1. De uitgaven voor de Groene Draeck over te brengen naar het begrotingshoofdstuk van Defensie (X).
2. Een extracomptabele bijlage bij begrotingshoofdstuk I op te nemen met alle uitgaven die worden verantwoord op andere begrotingshoofdstukken.
3. Het jaaroverzicht van het Koninklijk Huis en de sociale media intensiever in te zetten voor het belichten van de activiteiten van het Koninklijk Huis. Op deze wijze komt er ook meer transparantie over de zaken, die niet direct te maken hebben met het begrotingsproces.

4. Meer contextinformatie en meer gedetailleerde toelichtingen te geven bij uitgaven die samenhangen met de uitoefening van het koningschap.

We zien dat de minister-president deze aanbevelingen heeft overgenomen. Zo is in het jaarverslag van 2015 is nu een bijlage opgenomen, waarin de uitgaven worden gepresenteerd die op andere begrotingen staan en onder de verantwoordelijkheid van andere ministers gemaakt worden, maar die samenhangen met het uitoefenen van het koningschap. Door deze uitgaven integraal bij de begroting van de Koning te presenteren wordt de vindbaarheid van en het inzicht in deze uitgaven vergroot.

De (totstandkoming van deze) bijlage valt buiten het reguliere accountantsonderzoek en is niet gecontroleerd op volledigheid. Risico van deze werkwijze is dat niet alle gemaakte kosten in de bijlage terecht komen.

De kosten van het onderhoud van de Groene Draeck zijn, conform de aanbeveling, in de loop van 2015 in de tweede suppletoire begroting overgeboekt van het begrotingshoofdstuk I (de Koning) naar begrotingshoofdstuk X (Ministerie van Defensie).

In de bijlage heeft de minister van AZ ook nog een aantal andere zaken opgenomen. Zo is er nu ook een verwijzing gemaakt naar de website van het Koninklijk Huis, waar veel informatie te vinden is over uitgaven en regelingen betreffende het Koninklijk Huis. Hiermee zijn de aanbevelingen in de evaluatie uitgevoerd.

5 Reactie minister en nawoord Algemene Rekenkamer

De minister van Algemene Zaken heeft op 19 april 2016 gereageerd op ons conceptrapport. Hieronder geven we zijn reactie integraal weer. De volledige reactie staat ook op www.rekenkamer.nl/2015-koning. We sluiten dit hoofdstuk af met ons nawoord.

5.1 Reactie minister van AZ

De minister-president, minister van AZ schrijft:

‘Met belangstelling heb ik kennis genomen van uw conceptrapport bij het jaarverslag van de Koning 2015.

Tot mijn genoegen constateert u geen onvolkomenheden. De in het jaarverslag opgenomen financiële informatie is rechtmatig, is deugdelijk weergegeven en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

Naar aanleiding van de evaluatie van de begroting van de Koning zijn in 2015 belangrijke stappen gezet ter bevordering van het inzicht in de uitgaven die samenhangen met het koningschap. Tot mijn genoegen stelt u vast dat de aanbevelingen uit de evaluatie zijn uitgevoerd en dat de extra-comptabele bijlage het inzicht in de uitgaven van andere ministeries heeft vergroot.

Tot slot verwijst u naar de lopende adviesaanvraag bij de Raad van State over artikel 41 van de Grondwet en de ministeriële verantwoordelijkheid voor begrote gelden die overeenkomstig de Wet financieel statuut van het Koninklijk Huis worden besteed. Daarbij spreekt u de verwachting uit dat deze ook ingaat op het treffen van voorzieningen door de Dienst van het Koninklijk Huis (DKH). Door te reserveren kan DKH planmatig financieel beleid voeren en worden piekuitgaven bij langetermijninvesteringen voorkomen. Na ontvangst van de voorlichting van de Raad van State kan worden gezien of deze aanleiding geeft tot een nadere reactie.’

5.2 Nawoord Algemene Rekenkamer

Wij kijken met belangstelling uit naar de voorlichting van de Raad van State met betrekking tot artikel 41 van de Grondwet. De uitkomst hiervan zal meer duidelijkheid moeten brengen voor en houvast bieden aan de minister en het parlement in het vinden van evenwicht tussen transparantie over de kosten van het koningschap en het beschermen van de persoonlijke levenssfeer van de Koning. Dit kan dan ook gelden voor het vormen van reserveringen met betrekking tot uitgaven van het koningschap.

Bijlage 1

Over het verantwoordingsonderzoek

In ons jaarlijkse Verantwoordingsonderzoek kijken wij naar de kwaliteit van de jaarverslagen die de ministers op Verantwoordingsdag aanbieden aan het parlement. Wij beoordelen ook de kwaliteit van de bedrijfsvoering van de ministeries gedurende het begrotingsjaar. Het onderzoek mondt uit in het afgeven van onze verklaring van goedkeuring bij de rijksrekening en de saldi-balans van het rijk, die in het Financieel jaarverslag van het Rijk zijn opgenomen. De taken en bevoegdheden voor het Verantwoordingsonderzoek liggen vast in de Grondwet en in de Comptabiliteitswet 2001.

Onderzoek naar de jaarverslagen

Ons onderzoek naar de jaarverslagen is erop gericht om vast te stellen:

- of de weergegeven financiële informatie klopt en de weergegeven financiële transacties rechtmatig zijn - dat wil zeggen in overeenstemming met de begrotingswetten en andere toepasselijke wettelijke regels;
- of de weergegeven (niet-financiële) informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering op goede wijze tot stand gekomen is;
- of de inrichting van het jaarverslag voldoet aan de bepalingen uit de Comptabiliteitswet 2001 en de Rijksbegrotingsvoorschriften.

Bij het onderzoek naar de financiële informatie willen wij voldoen aan de internationale controlestandaarden voor rekenkamers (International Standards of Supreme Audit Institutions, 'ISSAIs'). Wij onderzoeken niet iedere geldstroom tot in detail, maar hanteren een werkwijze die is gebaseerd op risicoanalyse. Wij maken optimaal gebruik van het controlewerk dat de Auditdienst Rijk voor de ministers verricht, en voeren daarnaast eigen controles uit.

Met het oog op het budgetrecht van het parlement richten wij ons controlewerk zo in dat wij over belangrijke fouten en onzekerheden niet alleen op jaarverslagniveau in totaal, maar ook per begrotingsartikel kunnen rapporteren. Om te kunnen bepalen wat wel en niet belangrijk is gebruiken wij kwantitatieve en kwalitatieve tolerantiegrenzen.

Voor de in het jaarverslag opgenomen informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering beoordelen we of deze ordelijk en controleerbaar tot stand is gekomen.

Onderzoek naar de bedrijfsvoering

In ons onderzoek naar de kwaliteit van de bedrijfsvoering van de ministeries beoordelen wij of het financieel beheer, het materieelbeheer en andere elementen van de bedrijfsvoering rechtmatig, ordelijk en controleerbaar zijn.

Omdat het niet mogelijk is alle relevante elementen van de bedrijfsvoering jaarlijks te toetsen, hebben wij een meerjarige aanpak ontwikkeld. Wij richten ons daarbij vooral op de elementen die een rechtstreekse relatie hebben met de financiële informatie in de jaarverslagen. Alle essentiële beheersmaatregelen ('key controls') binnen het financieel beheer onderwerpen we ten minste eens in de drie jaar aan onderzoek.

Als we vinden dat een onderdeel van de bedrijfsvoering onvoldoende beheerst verloopt, noemen wij dat een 'onvolkomenheid' dan wel een 'ernstige onvolkomenheid'. Daarnaast benoemen wij zaken die beter kunnen worden georganiseerd als aandachtspunt.

Onderzoek naar beleidsinformatie

Wij doen jaarlijks onderzoek naar een aantal beleidsthema's. Centraal staan hierbij de vragen of ministers erin slagen de belastingbetaler waar voor zijn geld te leveren en of zij het parlement hierover voldoende informeren. Hiervoor gaan wij na:

- hoeveel geld aan het beoogde doel wordt besteed;
- of voor dat geld de beloofde prestaties worden geleverd;
- in hoeverre het met het geld beoogde doel wordt gerealiseerd;
- of het parlement in begroting, jaarverslag en andere kamerstukken voldoende wordt geïnformeerd.

Een uitgebreide methodologische verantwoording over ons jaarlijkse verantwoordingsonderzoek staat op onze website:

verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl/over-dit-onderzoek/verantwoordingsdag.

Voorlichting

Afdeling Communicatie
Postbus 20015
2500 EA Den Haag
telefoon (070) 342 44 00
voorlichting@rekenkamer.nl
www.rekenkamer.nl

Omslag

Ontwerp: Corps Ontwerpers
Foto: Corbis/Hollandse Hoogte

Den Haag, mei 2016

